

"Bu kitabın mesleği, benim gibi harice boykotajdır. Hattâ zaruret olmazsa, efkâr ve mesailde ve misallerde ve esalîbde harice boykotaj etmektir." Bu cümleyi izah eder misiniz?

"Buna kıyasen, şu hakikate, şu kitapta birçok nümune bulabilirsin. Zira bu kitabın mesleği, benim gibi harice boykotajdır. Hattâ, zaruret olmazsa, efkâr ve mesailde ve misallerde ve esalîpte harice boykotaj etmektir. Fakat tevafuk-u hâtır olabilir. Zira hakikat birdir. Hangi kapıyla girsen, aynını göreceksin."(1)

Bu meselenin siyak ve sibakından bakacak olursak; **üslup** mananın dış cephesi ve elbisesi hükmündedir. Mananın boyutuna göre bir üslup dikmek gerekirse, mananın içindeki öz ve konuları içine alacak bir genişlikte ve ihatada olmak gerekir. En azından sarf edilen kelamın genişliği, mananın konu ve gereklerini içine dahil etmesi gerekir. Şayet kelam manaya dar gelip, mananın birçok noktasını ve konusunu harice atarsa, o zaman kelam ile mana uyuşmaz.

Kelamın kuvveti manaya sahiplenme derecesine göredir. Yani bir kelam ne kadar manayı içine alıp sahipleniyorsa, o nispette kuvvettedir demektir. Manaları sağa sola dağıtıp, sadece kendi nazım güzelliğine dikkat çeken bir kelam **zahiren mutantan, batinen kof** bir kelam olur. Öyle ise mana ile kelam arasında mükemmel bir ahenk ve uyum olmak lazımdır.

Üslup manayı zahir kılan semboller makamıdır. Üslup ile mana arasında irtibatı sağlayan şey ise delalet ve işaret vasıtasıdır. Yani üslup manaya ne kadar işaret ve delalet vasıtası veriyorsa o nispette kuvvet kazanır.

Ayrıca üslup, manaya münasip bir doğallıkta ve güzellikte olmalıdır. Üslup çok mübalağa içinde olup, mana küçük kalıyorsa, bu da kelamın güzelliğini bozar. Yani üslup ile mana arasında her noktada bir ahenk ve uyum lazımdır. Mana olduğu gibi verilirse tesir eder, ne eksik ne fazla kabul etmez.

Muhakemat'ta ekseriytle bu üslup ve mana uyumsuzlukları tenkit ediliyor. Ayet ve hadislerin izahı ve tefsiri sadedine zikredilen muvazenesiz sözler ayıklanmaya çalışılıyor.

Üstad Hazretlerinin "**harice boykotaj**" dediği, ayet ve hadislerin içine hariçten giren silik ve dengesiz sözlerin boykot edilip temizlenmesi hususudur. Geçmişte bu

gibi muvazenesiz sözler maalesef makbul bazı tefsirlerin içine bile sızmıştır. Üstad Hazretleri bu makbul tefsirleri rencide etmeden ikaz ediyor.

(1) bk. [Muhakemat, İkinci Makale \(Unsuru'l-Belagat\), On İkinci Mesele.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(36. Bölüm\).](#)